

Materiały do konkursu z okazji Dnia Ziemi:

„Poznaj Ziemię, tę najbliższą i zrozum prawa, które nią rządzą.”

REZERWAT ŁUSZCZANOWICE- najważniejsze informacje

- utworzony 19 kwietnia 1979 roku zarządzeniem Ministra LiPD (M.P.Nr 13 poz.77) w celu ochrony naturalnego drzewostanu jodłowego na północnej granicy zasięgu geograficznego jodły.
  - położony w południowo- zachodniej części Wysoczyzny Bełchatowskiej na wysokości 212- 243m n. p. m. na terenie gminy Kleszczów w województwie łódzkim
  - całkowita powierzchnia rezerwatu wynosi 41, 10 ha; wokół rezerwatu wyznaczona jest otulina o powierzchni 44, 97 ha
  - typ siedliskowy: las świeży. Gatunki dominujące to sosna (42, 90 ha) i jodła (15, 47 ha); domieszkowo występują brzoza, buk, grab, dąb
  - wiek drzewostanu: 76- 111 lat (60% to drzewa ponad 100-letnie)
  - najgrubsze okazy jodeł mają do około 2,5 metra w obwodzie (na wysokości 1,3m)
  - na terenie rezerwatu i otuliny znajdują się m. in. : powierzchnie doświadczalne Uniwersytetu Łódzkiego, szkółka leśna, dydaktyczna ścieżka przyrodniczo- leśna, altana ekologiczna
- zwierzęta, które występują na terenie rezerwatu, otuliny i przyległych terenów:**
- Ssaki: lis, jenot, zając szarak, kuna leśna, sarna, jeż, wiewiórka, borsuk, dzik
  - Ptaki: sówka, kwiczoł, kos, drozd śpiewak, rudzik, strzyżyk, sikory, myszołów zwyczajny i włochaty, krogulec, jastrząb, sowa uszata, kruk, grubodziób, dzięcioł czarny i duży, kowalik, pełzacz leśny, dzierzba srokosz, pokląskwa, potrzuszcz, skowronek
  - Gady: padalce
  - Płazy: traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba wodna, żaba brunatna trawna i moczarowa
  - Bezkręgowce: tygrzyk paskowany, biegacz zielonozłoty, świetlik świętojański
- na terenie lasu występują dwa typy zbiorowisk leśnych:**
- Grąd kontynentalny z jodłą: dominuje jodła, sosna, dąb, brzoza i świerk w pierwszym piętrze; w runie- gajowiec żółty, szczawik zajęczy, poziomka pospolita, borówka czernica, jeżyna oraz sporadycznie konwalijka dwulistna, fiołek, bodziszek cuchnący, dąbrówka rozłogowa i sałatnik leśny; warstwa mchów- merzyk pokrewny, płonnik pospolity, tujowiec tamaryszkolistny
  - Bór mieszany z jodłą: dominuje sosna, jodła, natomiast świerk, brzoza, buk są tylko domieszka; runo słabiej pokryte- borówka czernica, orlica pospolita, kokoryczka wielokwiatowa, zawilec gajowy, konwalia majowa, poziomka pospolita, konwalijka dwulistna, jeżyna, kosmatka; warstwa mchów- rokiety pospolite

- Gatunki chronione na terenie rezerwatu: bluszcz pospolity, wawrzynek wilczydełko, szmaciak gałęzisty

(informacje zaczerpnięte z folderu wydanego przez Urząd Gminy w Kleszczowie)

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH GATUNKÓW ZWIERZĄT WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE REZERWATU ŁUSZCZANOWICE

JENOT- ssak drapieżny należący do rodziny psowatych.

Opis: Długość ciała 50-70 cm, długość ogona do 20 cm, dorosły waży od 5 do 9 kg (tyją głównie na jesień). Futro puszyste, szare lub brunatno- szare z ciemną pręgą wzdłuż grzbietu. Po bokach głowy odstające pasma włosów- bokobrody. Na pysku czarna plama obejmująca oczy- tworzy charakterystyczną maskę. Podobne do szopa lub małego psa. Nie występuje dymorfizm płciowy (samiec i samica są podobne do siebie). Futro jest wartościowe.

Występowanie: Występuje w Azji i Europie; pierwotnym obszarem występowania był Daleki Wschód. W Polsce występuje od niedawna- po raz pierwszy w roku 1955 zanotowano jego obecność w środowisku naturalnym. Występuje na terenie całego kraju, najliczniej w północno-wschodnich województwach, głównie w dużych lasach i różnego rodzaju mniejszych zadrzewieniach. Lubi przebywać w pobliżu wody, lasach wilgotnych.

Tryb życia: Jest drapieżnikiem, ale dużą część jego pożywienia stanowią rośliny. Poluje głównie nocą na drobne gryzonie, jaja i pisklęta ptaków gniazdujących na ziemi(mogą niszczyć lęgi ptaków), a także ślimaki, owady, skorupiaki, drobne kręgowce. W dzień ukrywa się w norach. Rzadko jednak kopie je sam, przeważnie wykorzystuje nory wykopane przez borsuka lub lisa. Czasami kryje się w dziuplach drzew. Jenot jest łatwy do oswojenia, mało agresywny. Nie jest zagrożony wyginięciem. Jako jedyny z psowatych zasypia na zimę. Na wolności może dożyć do 8 lat, jednak średnio żyją 3 lata. Dbą o czystość swojego areału- wyznacza latryny, w obrębie których pozostawia odchody.

Rozród: Gatunek monogamiczny- samiec i samica tworzą stałe pary, zamieszkują wspólny areał, razem się przemieszczają. Ciąża trwa od 59 do 64 dni. Samica rodzi 5-7 młodych (w kwietniu lub w maju). Przez dwa miesiące odżywiają się mlekiem matki, następnie stopniowo przechodzą na inny pokarm. Towarzyszą matce aż do jesieni. Dojrzewają płciowo w 9-11 miesiącu życia.

Ochrona: Zgodnie z nowym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dn. 22.09.2009r. na jenota polować wolno przez cały rok.

LIS – gatunek drapieżnego ssaka należącego do rodziny psowatych.

Opis: długość bez ogona: od 44 do 95 cm, długość ogona: od 27 do 63 cm, wysokość w kłębie: 35 do 50 cm, masa ciała: od 2,2 do 10 kg. Ciało wydłużone, wąski pysk, spiczaste uszy, długi i puszysty ogon. Koniec ogona jest biały, na górnej jego stronie, 5-6 cm od nasady, znajduje się gruczoł zapachowy. Kończyny krótkie, lecz wytrzymałe. Barwa futra zależna od zamieszkiwanego rejonu i podgatunku, np. u podgatunku

skandynawskiego intensywnie rude, a u kaukaskiego srebrzystoszare. Futro jest wartościowe.

Występowanie: Występuje na półkuli północnej, w części Azji, w Europie, Ameryce Północnej i północnej Afryce. W XIX wieku został wprowadzony do Australii, gdzie jest obecnie jednym z największych szkodników. Zwierzę o wielkim zróżnicowaniu preferencji środowiskowych; żyje w tundrze, lasach liściastych i iglastych, na pustyniach i w górach. Spotykany na terenach rolniczych i na obrzeżach miast.

Tryb życia: Aktywny po zmroku i w nocy, ale zachowania te mogą się zmieniać w zależności od sytuacji. W biegu może osiągać szybkość 40 km/h. W wysokiej trawie wyskakuje w górę, by móc się rozejrzeć. Potrafi pływać. Żyje samotniczo, bardzo rzadko w parach łączących się na całe życie (najczęściej pary łączą się tylko na czas rozrodu). Swoje terytorium znakuje moczem. Czasem obserwuje się rodziny lisie zorganizowane haremowo, z samcem i kilkoma samicami, przy czym miot daje tylko samica dominująca; u pozostałych dochodzi do zahamowania rui. Pożywieniem są ssaki (głównie gryzonie), ptaki, padlina, czasem gady, bezkręgowce i pokarm roślinny (jagody, orzechy). Poluje głównie w nocy. Kopie samodzielne nory o kilku korytarzach i jednej komorze gniazdowej, która może leżeć na głębokości do 3 m. Czasem dzieli swą norę z borsukiem, przy czym ma oczywiście osobne wejścia (okna) oddzielną i komorę gniazdową. Kopie także nory krótkie, tymczasowe, służące mu za schronienie przed deszczem lub niebezpieczeństwem. Wrogami lisów są duże drapieżne ptaki (orły i orliki), a także puchacze, które mogą porywać szczenięta. Pośród drapieżnych ssaków najgroźniejsze dla lisów są psy. Linka występuje raz w roku, w kwietniu-maju i polega na zmianie długiego włosa zimowego na letni krótki. W jesieni gęstość i długość włosów wzrasta, przechodząc w futro zimowe. Długość życia lisa na swobodzie wynosi około 10-12 lat. Najgroźniejszą chorobą roznoszoną przez lisy jest wścieklizna, częstą chorobą lisów jest świerz. Znaczne zagrożenie dla zdrowia ludzi (w przypadku spożywania niemytych owoców runa leśnego) stwarzają wydalane przez lisy wraz z kałem jaja tasiemca bąblowca.

Rozród: Dojrzałość płciową osiągają lisy pod koniec 1 roku życia. Okres godowy przypada na styczeń-luty, ciąża trwa około 51-54 dni, w miocie najczęściej 4-6 młodych, które rodzą się wczesną wiosną ślepe i głuche, z ciemnym wełnistym futrem; samiec pomaga w wychowaniu przynosząc upolowane zwierzęta. Młode ssą do 8 tygodnia, samodzielność osiągają po 3-5 miesiącach.

Ochrona: w Polsce lis jest zwierzęciem łownym o okresie polowań od 1. czerwca do 31. marca (zmiana okresu łownego w związku z nowym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dn. 22.09.2009r.), a na terenach obwodów łowieckich, gdzie występuje głuszec lub cietrzew przez cały rok.

Na skutek prowadzonych akcji ochronnych w Polsce występuje obecnie problem nadmiernej ilości lisów, które w naturze dziesiątkowała wścieklizna. Lis i jenot zajmują podobną niszę ekologiczną i są dla siebie konkurentami. Jenot jest w Polsce nowym gatunkiem, może wywierać presję na populację lisa. Jest to ciekawe zagadnienie, z tego względu iż lis jest gatunkiem niezwykle odpornym, łatwo dostosowującym się do zmian środowiska.

KWICZOŁ – niewielki ptak wędrowny z rodziny drozdowatych,

Występowanie: zamieszkuje północną i środkowo-wschodnią Europę oraz Azję do środkowej Syberii. Zimuje w południowej i zachodniej Europie, Azji Mniejszej i Indiach. W Polsce dawniej nieliczny, gniazdował głównie na Mazurach. Obecnie rozszerzył zasięg

występowania na cały kraj i miejscami jest dość liczny, co roku też pewna część osobników zimuje. Preferuje skraje wilgotnych lasów, zadrzewione brzegi rzek, niewielkie zadrzewienia. Obecnie gniazduje coraz liczniej w parkach, w ogrodach, sadach, alejach i na cmentarzach z wysokimi drzewami.

Opis: Ptak wielkości kosa, o nieco dłuższych skrzydłach. Słaby dymorfizm płciowy, samce jedynie nieco intensywniej ubarwione. Upierzenie: szara głowa i kark, brązowy grzbiet i wierzch skrzydeł, spód skrzydeł biały, czarnobrunatny ogon, pierś żółtawa lub pomarańczowa, brzuch biały. Na piersi i bokach gęste czarne kreskowanie, plamy mają kształt grotów. Dziób u samców w szacie godowej żółty, w szacie spoczynkowej ciemniejsze, upodabniając się do dziobów samic. Wokół oczu i dzioba zaczerwienienie. Młode mają z wierzchu bardziej jednolite, brązowawe upierzenie z jasnym kreskowaniem. Długość ciała ok. 24–27 cm, rozpiętość skrzydeł ok. 39–43 cm. Masa ciała ok. 80–140 g. Głos- charakterystyczne, skrzeczące "czak czak czak", podobne do głosu sroki. W locie odzywa się miękko, zduszonym "łiii.." (od tego kwiczącego głosu pochodzi nazwa). Śpiew szorstki, świergoczący, pozbawiony melodii. Śpiewa siedząc lub w locie.

Tryb życia: Towarzyski i hałaśliwy, zimą przemieszcza się w dużych stadach po otwartych przestrzeniach. Wędrowny, przeloty III–IV i X–XI. Część populacji w Europie środkowej osiadła. Często zaciekle broni jaj i młodych przed drapieżnikami, opryskując napastnika swoimi odchodami. Mniejsze ptaki niekiedy zakładają gniazda blisko gniazd kwiczoła, korzystając ze swoistej "ochrony". Wszystkożerny-odżywia się drobnymi bezkręgowcami wyszukiwanymi w ziemi, głównie owadami i ich larwami oraz dżdżownicami, a także nasionami i owocami. Na ziemi żeruje w charakterystycznej dla drozdów pozie - z opuszczonymi skrzydłami i uniesionym ogonem. Jesienią i zimą zjada głównie jagody i owoce, np. jałowiec, jarzębinę, głóg, jabłka.

Rozród: W ciągu roku wyprowadza jeden lub dwa lęgi, pierwszy w kwietniu, ewentualny drugi na przełomie maja i czerwca. Gnieździ się pojedynczo lub w luźnych koloniach (zwykle kilka–kilkanaście par). Gniazdo jest umieszczone wśród gałęzi drzew liściastych, zwykle w rozwidleniu pnia. Zbudowane jest z liści i trawy zlepionych gliną lub iłem, a wysłane miękkimi częściami roślin. Samica składa 5–6 białoniebieskich, brązowo nakrapianych jaj i wysiaduje je przez 12–14 dni. Młode są karmione przez oboje rodziców. Opuszczają gniazdo po około dwóch tygodniach, będąc jeszcze Nielotne. Biegają wtedy za rodzicami i zebrzą o pokarm. Nie boją się ludzi. Po dwóch tygodniach stają się już samodzielne, choć czasami bywają jeszcze dokarmiane.

Ochrona: w Polsce jest objęty ścisłą ochroną gatunkową. Dawniej polowano na kwiczoły w celach konsumpcyjnych.

SÓJKA – średni ptak z rodziny krukowatych

Występowanie: zamieszkuje niemal całą Eurazję i północno-zachodnią Afrykę. Gatunek częściowo osiadły; populacje z północy i wschodu podejmują czasami dalsze wędrówki na południowy zachód; mogą wtedy tworzyć wielkie stada. W Polsce rozpowszechniony. Występuje licznie w lasach liściastych i mieszanych, ale również w niewielkich laskach pomiędzy polami i łąkami, zadrzewieniach śródpolnych, dosyć często w parkach, sadach i ogrodach, od nizin po górną granicę lasu w górach. Ostatnio coraz częściej spotykana w miastach.

Opis: Najbarwniejszy spośród ptaków krukowatych Europy. Obie płci ubarwione jednakowo. Większość upierzenia brązowa. Kuper i dolne pokrywy ogona białe. Na zaokrąglonych skrzydłach charakterystyczne lusterka (kolor na nich powstaje wskutek rozszczepienia promieni słonecznych): białe oraz niebieskie z czarnym prążkowaniem. Czoło białe z czarnym kreskowaniem, od dzioba gruby czarny wąs. Ogon i końce skrzydeł czarne. Dziób mocny, staloszary lub czarny. Nogi jasnobrązowe. Młode podobne do dorosłych, ale mają bardziej czerwony odcień upierzenia i mniej kreskowany wierzch głowy. Długość ciała ok. 32-35 cm, rozpiętość skrzydeł ok. 52-58 cm, masa ok. 150-180 g. Alarmuje głośnym, ostrym skrzekiem: "kreecz" lub "kszaach", poza tym odzywa się wieloma innymi, gardłowymi dźwiękami. Bardzo hałaśliwa, reaguje na każdy podejrzany obiekt czy ruch. Śpiew rzadko słyszany, jest to cichy świergot i gardłowe "gadanie". Potrafi naśladować głosy innych ptaków, a także np. miauczenie kota czy piszczenie kół od wozu.

Tryb życia: Lot na dłuższych dystansach raczej powolny, ciężki, nierównomierny; w lesie potrafi latać dość szybko i zwinnie. Dość skryta, widywana częściej dopiero poza sezonem lęgowym. Jesienią jest bardzo aktywna, gromadzi wtedy zapasy jedzenia na zimę, głównie żołądź. Sójki mogą się wtedy łączyć w stadka rodzinne lub większe, składające się głównie z młodych ptaków, i przemieszczać na mniejsze lub większe odległości (średnio ok. 600 km). Większość ptaków prowadzi jednak ściśle osiadły tryb życia. Ta jesienna aktywność, nie prowadząca jednak do odlotu, była źródłem powstania powiedzenia "wybierać się jak sójka za morze". W lecie żywi się owadami, ślimakami i innymi drobnymi zwierzętami, w tym gryzoniami, jaszczurkami, młodymi ptakami i jajkami wybieranymi z gniazd. Jesienią żywi się głównie żołądźmi, brukwią, orzechami laskowymi, które gromadzi w różnych miejscach w ziemi, w dziuplach, szczelinach drzew, pod płatami kory lub mchu. Piękne upierzenie sójki wymaga odpowiedniej pielęgnacji. Ptak ten jest chyba najbardziej znanym przykładem korzystania z kosmetycznych właściwości kwasu mrówkowego. Sójka przylatuje na mrowisko, gdzie zdenerwowane wtargnięciem intruza mrówki wychodzą, aby bronić swej siedziby. Ptak bierze po parę osobników do dzioba i rozpościerając skrzydła kieruje strumień wystrzeliwanego przez owady kwasu na poszczególne partie piór. Kwas mrówkowy zabija żyjące w upierzeniu pasożyty. Mrówki zużyte przy tej operacji są przez ptaka odrzucane i niestety cała przygoda kończy się ich śmiercią.

Rozród: Wyprowadza jeden lęg w roku, pod koniec kwietnia i w maju. W przypadku utraty pierwszego lęgu (co jest częste), para powtarza go. Gniado jest luźną konstrukcją z patyków, na której znajduje się wyściółka z miękkich części roślin, włosów, piór czy mchu, najczęściej na drzewie iglastym, rzadziej liściastym, na wysokości około 5m. Pod koniec kwietnia lub w maju, samica składa 5-7 jaj. Jaja są niemal kuliste, czysto białe, czasami szarawe lub zielonkawe, o średnich wymiarach 40x33 mm. Wysiadywanie trwa od złożenia pierwszego lub drugiego jaja przez 16-17 dni. W powtarzanych lęgach (pod koniec maja lub w czerwcu) składane są zwykle już tylko 3-4 jaja. Oboje rodzice opiekują się lęgiem i utrzymują stały kontakt głosowy, ale koło gniazda raczej się nie odzywają. Pisklęta opuszczają gniazdo po ok. 21-22 dniach. Jeszcze przez ok. 3 tygodnie są dokarmiane przez rodziców. Później nadal trzymają się blisko rodziców, którzy ostrzegają je głosem lub nawet czynnie bronią przed drapieżnikami.

Ochrona: gatunek na terenie Polski objęty ścisłą ochroną gatunkową

PADALEC- gatunek jaszczurki z rodziny padalcowatych. Jest niejadowity i nie stanowi żadnego zagrożenia dla człowieka.

Występowanie: Występuje na terenie całej Polski, w prawie całej Europie, łącznie z Alpami. Granica jego zasięgu na północy przebiega niedaleko Koła Podbiegunowego. Na południu granicą jego występowania jest Morze Śródziemne, czasem jest spotykany w Afryce północnej. Nie występuje w południowej Hiszpanii. Gad ten prowadzi skryty tryb życia. Ukrywa się w zaroślach, opadłych liściach i mchach. Lubi miejsca nieco wilgotne, nie bardzo nasłonecznione.

Opis : Padalec jest beznogą jaszczurką, pozbawioną kończyn, nawet w formie szczątkowej. Jego walcowate ciało pokrywają drobne, ściśle przylegające, okrągłe łuski. Głowa tego gada, jest jedną z części ciała, która odróżnia go od węży. Jest mała i nie oddzielona od tułowia. Padalec posiada również powieki, których węże nie mają. Kolejną jego typową cechą jest zaokrąglony pysk. Ogon jest tępo zakończony i słabo wyodrębniony od reszty ciała. Podobnie jak u innych jaszczurek, w sytuacji zagrożenia zostaje odrzucony (zjawisko autotomii). Po zablźnieniu się nie odrasta już do pierwotnej długości. Otwory uszne są niewielkie. Ubarwienie jest różnorodne. Samca można odróżnić od samicy po tym, że ma on jaśniejszy (szary) kolor podbrzusza, podczas gdy samica ma czarny lub ciemnoszary spód ciała. Zazwyczaj przez grzbiet tego gada biegną dwie podłużne linie ale czasem jest ich trzy a nawet pięć. Rzadsza jest odmiana, która na grzbiecie ma niebieskie, zielone lub czerwone plamki. Maksymalna długość ciała wynosi 40–50 cm. Masa ciała dojrzałego płciowo osobnika wynosi od kilkunastu do kilkudziesięciu gramów.

Tryb życia: Ga aktywny jest o zmierzchu i w nocy. Nie lubi wygrzewać się bezpośrednio na słońcu, woli natomiast pozostać ukryty w trawie czy pod listowiem, łapiąc trochę promieni słonecznych. Można go spotkać na skrajach polan i innych średnio nasłonecznionych miejscach. Lubi przebywać na wilgotnym podłożu. Zimuje w rozmaitych ziemnych kryjówkach (norki, spróchniałe pnie drzew, itp.). Sen zimowy trwa od października do marca lub dłużej, w zależności od temperatury i warunków atmosferycznych, panujących wczesną wiosną. Padalec nie jest najszybszym zwierzęciem, więc pożywia się tym, co zdoła dogonić. Jego łupem padają ślimaki, stawonogi i ich larwy oraz inne małe bezkręgowce. Ofiarę tropi, podobnie jak węże, wyłapując cząsteczki zapachowe językiem.

Rozród: Okres godowy trwa od kwietnia do lipca. Samiec musi rywalizować o prawo do rozrodu. Padalce walczą podobnie jak inne jaszczurki, chwytając się za głowę i próbując swoich sił. Młode przychodzą na świat od końca sierpnia do września. Samica składa od 6 do 14 jaj z których wykluwają się 9 cm jaszczurki. Gad ten jest jajożyworodny, więc młode wykluwają się z osłon jajowych w momencie składania jaj lub chwilę później.

Padalec jest często mylony ze żmiją zygzakowatą, która jest jedynym jadowitym gadem występującym na terenie Polski. W przeciwieństwie do niej jest jednak zupełnie niegroźny. Kolejnym czynnikiem, ograniczającym ich populację, jest znikanie ich siedlisk. Naturalnymi wrogami tego gada są ptaki drapieżne, oraz ssaki takie jak jeże, kuny, lisy i borsuki.

Ochrona: w Polsce jest objęty całkowitą ochroną

TRASZKA ZWYCZAJNA - gatunek płaza ogoniastego z rodziny salamandrowatych.

Występowanie: najbardziej pospolity gatunek wśród traszek w Europie. Występuje też na znacznych połaciach Środkowej Azji, aż po Syberię. Spotyka się ją głównie na nizinach, rzadziej w górach, gdzie dochodzi do wysokości 1500 m n.p.m.

Opis: Długość ciała osobników dorosłych; u samców 4,1cm–11 cm, u samic 4,1cm–10 cm. Masa ciała od 0,9g–4,6 g. Ciało cylindryczne, wydłużone. Głowa mała, wąska i wysklepiona, na jej grzbiecie występują 3 podłużne, niegłębokie bruzdy, szyja słabo zaznaczona. Uzębienie występuje zarówno w szczęcie, jak i w żuchwie. Oczy małe. Ogon łagodnie zwężający się ku końcowi, zakończony szpicem. Przez środek grzbietu u obu płci biegnie wzdłuż ciała niski fałd skórny. Kończyny drobne, cienkie z palcami bez błon płwynych i modzeli. U samicy skóra chropowata, u samca gładka. Przez lupę można w skórze zobaczyć otwory podobne do linii bocznej ryb. W okresie przebywania na lądzie ubarwienie niepozorne. U samców grzbietowa powierzchnia jest zwykle plamista i ma kolor ciemnobrązowy, u samicy jest jednolicie jasnobrązowa. Brzuszną powierzchnia u obu płci ma jasnokremową barwę z biegnącym przez środek brzucha pasmem, które u samicy ma żółtoczerwony kolor, u samca zaś jest bardziej jaskrawe, czerwone.

Dymorfizm płciowy jest wyraźnie zaznaczony. Fałd skórny na grzbiecie ciała u samca jest lepiej rozwinięty i na krawędziach jest delikatnie ząbkowany. Samiec ma szczuplejszy tułów i ciemniejsze ubarwienie. Wyraźne różnice między płciami, słabo zaznaczone w czasie przebywania traszek na lądzie, wyraźnie się zwiększają w czasie pory godowej, gdy traszki przebywają w wodzie. Głównym elementem szaty godowej samca jest ciągnący się nieprzerwanie od głowy do ogona grzebień, którego wysokość dochodzi do 10 mm. Na palcach tylnych nóg wyrastają mu płatki skórne, podobne do błon płwynych. Brzuszną powierzchnia ciała przyjmuje zabarwienie jasnożółte, a całe ciało, również grzebień godowy, pokrywa się plamami. Plamy te na brzuchu są zwykle czarne, na grzbiecie i grzebieniu występują plamy ciemne i srebrzystobłękitne. Również samice przyjmują szatę godową, ale nie jest ona tak wyrazista, jak u samców

Tryb życia: Jest gatunkiem ziemno-wodnym. W okresie godowym przebywa w wodzie. Wykazuje wówczas aktywność przez całą dobę, szczególnie zaś podczas ciepłych, słonecznych dni. Doskonale pływa za pomocą ogona posiadającego płetwę ogonową. Odżywia się w tym czasie drobnymi zwierzętami wodnymi; larwami owadów, chruścikami, drobnymi skorupiakami. Zjada również kijanki innych płazów i ich jaja. Po zakończeniu godów wychodzi na ląd. Jej środowiskiem życia stają się wówczas łąki, zarośla nadrzeczne, lasy mieszane i liściaste, pola uprawne, parki itp. Podczas przebywania na lądzie żeruje w nocy, w dzień ukrywa się pod kamieniami, kłodami drzew, w jamach ziemnych i innych kryjówkach. W dzień wychodzi na żerowanie jedynie podczas deszczu. Odżywia się dżdżownicami, ślimakami bezskorupowymi, pająkami, owadami. Na lądzie porusza się wolno, nie jest w stanie uciec drapieżnikom. Jediną jej obroną są skórne gruczoły jadowe, wytwarzające wydzielinę o silnym, nieprzyjemnym zapachu stęchlizny i piekącym smaku. Na zimę zapada w sen zimowy. Przeważnie zimuje na lądzie, w pobliżu zbiorników wodnych, wciskając się do różnych nor i jam ziemnych, piwnic, do mchu i ściółki leśnej. Zwykle zimuje gromadnie, czasami wspólnie z innymi gatunkami płazów.. Traszka zwyczajna odbywa aktywne gody nawet w wodzie o bardzo niskiej temperaturze, często nie przekraczającej 4 stopnie Celsjusza..

Zapłodnienie jest wewnętrzne. Poprzedzone jest to tokami, podczas których samiec wykonuje w obecności samicy ciąg charakterystycznych zachowań.

Rozród: Samica składa jaja pojedynczo, zawijając je w liście roślin wodnych. W niekorzystnych warunkach samica może przetrzymywać przez jakiś czas jaja w jajowodzie. Liczba jaj składanych przez 1 samicę waha się od kilkudziesięciu do 100 szt. Z jaj tych po 7–14 dniach wylęgają się larwy, które przebywają w wodzie, poruszając się za pomocą ogona (larwa limnofilna). Oddychają skrzelami. Odżywiają się drobnymi organizmami wodnymi. Są bardzo żarłoczne i drapieżne. Gdy osiągną długość ciała ok. 4 cm, przeobrażają się w dorosłą postać. Najczęściej następuje to w miesiącach czerwiec – lipiec, w niekorzystnych warunkach okres ten przedłuża się nawet do późnej jesieni. Po przeobrażeniu młode traszki wychodzą na ląd, przez jakiś czas przebywając w pobliżu zbiorników wodnych.

Ochrona : W Polsce podlega ścisłej ochronie.

(informacje opracowane na podstawie: Włodzimierz Juszczyk: *Płazy i gady krajowe*. Warszawa: PWN, 1974, Tomiałojć L., Stawarczyk T., 2003, *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*, PTPP "pro Natura", Wrocław, s. 614, Czerwona Księga Gatunków Zagrożonych (*IUCN Red List of Threatened Species*), Andrzej G. Kruszewicz: *Ptaki Polski*. T. 2. Warszawa: Multico, 2006, ss. 175–180; wikipedia)